

Cestou ze Sibíře do vlasti

■ Jest ti tak někdy, že bys křičel a rval se s čímsi

LOUNY, PRAHA - Zejména bibliofily bychom rádi upozornili, že vyšla faksimile deníku lounského legionáře Josefa Charvát. Autentický dokument líčí pouť českých legionářů přes půlku světa zpátky do vlasti. Deník připravil po šestiletých přípravách kvydání autorův vnuk, režisér Josef Císařovský.

V Lounech proti Baroknímu špitálu kdysi stávaly domy a za nimi se pod hradbami prostíraly zahrady. Právě v této čtvrti bydlíval malíř pokojů Josef Charvát. Vypráví se o něm, že byl precizní řemeslník a svěbytný umělec. Pokud si zákazník přál vymalovat něco extrovnějšího - třeba girlandy květín, figury andělů nebo obrázků krajiny, i to pan Charvát s bravurou zvládal. Do Loun za ním rádi jezdívali z Prahy jeho dva vnuci, Petr a Josef Císařovští. Dětství, to je pro ně dodnes Lounsko - a dědeček.

Josef Charvát dávno není mezi živými. Ale klukům, dnes již více než padesátiletým habánům (panu sochaři a panu režisérovi), se neustále vrací vzpomínka na dědečkovu tajuplnou krabici s legionářskými odznaky a stužkami. Poklad, k němuž jako děti vzhlíželi s posvátnou bázní...

„Zůstaly pohlednice z Dálného Východu, čínské karty, akvarely sibiřských měst, a především deník ilustrovaný červenou a hnědou tuší. Zato po dědečkově domě, který stával pod západní částí lounských hradeb, nezbyl ani kámen. Zmizel beze stop za komunistického režimu v 80. letech minulého století při jedné z nejbrutálnějších asanací. Jen koule v hradbách, která tam uvízla za dohusitských válek, připomíná, kde bývala babiččina kvetoucí zahrádka,“ želi zmizelého domu Josef Císařovský. Dědečka měl moc rád.

„Děda s námi v Lounech podnikal výselicos. Četl verneovky, vzal mě do kina na „Svět ticha“. Nezapomenu, jak jsme se jednou na Oblíku brodili po kolena v chroustech (rozuměj: po kolena tříletého kluka). Tahal mě po zamrzlých lukách kolem Ohře zaholí. Pomocí své čarodějné hole mě učil

držet rovníváhu na kole a jednou tou holí dokonce vytáhl z bahna téměř utopenou holinku. Nejfantastičtější však bylo, když si mě posadil na svůj dřevěný vozík plný alchymických barev a vzal mě s sebou na své živnostenské pochůzky malíře pokojů.“

Jen o jednom Josef Charvát doma nikdy nevyprávěl - o Sibíři. „Leccos jsem pochopil až z jeho deníku, který si psal v těch hrozných dobách. Leccos jsem viděl na fotografiích ve Vojenském historickém ústavu. Výjevy, při kterých tuhla krev. Snad proto dědeček mlčel. Pod jeho velikou olejomalbou obrněného vlaku Orlík na břehu zimního Jeniseje jsem v Lounech každý večer usínal.

Jednou jsem matce pomáhal přerovnat krabice v horních policích kumbálu s odloženými věcmi. Najednou se na mě shůry jako podzimní listí sypaly zežloutlé dědečkovy pohledy z Colombaa Singapuru. Jakoby na mě dýchlaskořice a vanilka. A tak jsem vzal do ruky všechny ty časem zhnědlé obrázky a exotické dopisnice a vznikl film, vytvořený výhradně z dědečkova deníku a z historických dokumentů,

a později i knižní podoba,“ rekapituluje režisér.

Práce na vydání deníku byla dobrodružná. Mnohá jména měst, řek a míst už dávno zanikla. Leckterá slova legionářů mají význam dnes už jen tušený. Vyznat se v cestách a zákratech legionářské odyssey vyžadovalo poskládat časovou osu s geografickými souvislostmi.

„Při zběžném prolistování deníkem byste řekli, že na té Sibíři měli náramný holubník. Vlaky pořád někde stojí, nejedou tam, kam by měly. Dědečkovi ujede vlak a tak se klidně zdrží na pár dní v jakémsi zajímavém čínském městě a kreslí a maluje. Pak se rozpomena a stáhá svůj pluk jiným vlakem...“

Deník měl původně vyjít jako doprovod k dokumentárnímu filmu „Stránky z legionářského deníku“, který uvedla Česká televize v roce 2000. „Když jej tenkrát viděl zesnulý kolega Milan Maryška, který během natáčení cyklu o Sibíři projel celou trasu československých legií, fascinovaně mi vyprávěl, že všechna ta místa dědečkových akvarelů a kreseb poznal!“ To znamená, že leccos z toho, co Josef Charvát na Sibíři viděl a kreslil - nádražní budovy, mosty, krajiny, města - se změnilo jen pramálo.

„Četl jsem dědečkův deník několikrát a zamiloval jsem si ten zvláštní text plný archaismů a dnes již nepoužívaných přechodníků. Jako spodní voda v něm sílí ta strašlivá touha po domově. Ty nekonečné dny čekání se vlečou, nejdřív za okénkem vagonu, pak na palubě přeplněné lodi „Amerika“. Během cesty domů několik spoluvojáku umírá. Válku přežili, domů nedojeli. Atak dědečkoví jen tak mimochodem vyklouzne věta, kterou nezapomenou: -Jest ti tak někdy, že bys křičel a rval se s čímsi.-“ vybavuje si legionářův vnuk a uzavírá: „Zmizí jen to, na co zapomeneme. Národ, který ztratí svou paměť, umře.“

Pozoruhodnou publikaci Cestou ze Sibíře do vlasti si můžete prohlédnout či zakoupit v Antikvariátu Pavla Rudolfa Vejrážky v ulici Beneše z Loun - proti kostelu sv. Mikuláše v Lounech.



Když tančila... představení, které vyvolalo rozporuplnou reakci.

Tanec spojující, slova rozdělující

■ Bydžovská své vitální charisma nechala prostupovat únavou stárnoucí umělkyně

LOUNY - Velmi rozporuplné reakce vzbudila v Lounech inscenace divadelní hry Když tančila. Publikum se po představení Divadla bez zábradlí rozdělilo na dvě části, nadšené a zklamané.

A přitom hra amerického dramatika Martina Shermana, režijní provedení Alice Nellis a herecké výkony byly velmi klasické. Autor si vybral pařížskou epizodu z příběhu tragické lásky tanečnice Isadora Duncanové a básníka Sergeje Jesenina a vložil do ní základní otázky o porozumění mezi lidmi, umění a nesmrtelnosti. Divák se ocitá v pařížském domě slavné, ale zchudlé Duncanové a je přítomen její snaze získat peníze na chystanou italskou školu. V mnohonárodním obsazení domu se skrývá jediný experiment a klíč k celé hře. Na jevišti zaznívá celkem šest jazyků. Postavy si často vzájemně nerozumějí, Duncanová mluví anglicky (česky), Jesenin jen rusky, služebná pouze francouzsky, případný mecenáš jedine italsky. Autor i překladatelka a režisérka v jedné osobě z tohoto „neporozumění“ vytěžili několik vtipných momentů, ale především jím ilustrovali skutečnou sílu i bídu umění. Isadora dokáže tento jazykový babylón svým „nadnárodním“ tancem spojit. Její umění je neverbální, na rozdíl od Jeseninovy poezie, která je dojímých než ruských slov nepřeložitelná. Přesto na rozdíl od tance „fyzicky“ přežije zapsaná v knihách. Duncanová dobře ví, že jediná šance, jak

přežít svou smrt, spočívá v založení škol a vložení ideje svého tance do dětí. Také láska obou precitlivělých umělců je možná pouze beze slov. Jakmile si začínají - prostřednictvím tlumočnice - rozumět, „rozumět“ si přestávají. Aby svůj vztah alespoň dočasně zachránili, musejí překladatelku propustit. Samostatnou kapitolou zůstávají herecké výkony. Přestože polovina postav nepromluví za celou hru ani slovo česky, byly zahráné neobyčejně přesně avystižně (Adrian Jastraban jako Jesenin, Bohumil Klepl, Klára Lidová, Adéla Kačerová). Precizní byla i Lenka Termerová. Představení však na svých bedrech neslyvnitřně melancholická Marthia Issová (jako tlumočnice), temperamentní, a přitom zranitelný Filip Čapka (klavírista Alexandros) a především v titulní úloze Zuzana Bydžovská, která své vitální charisma nechala prostupovat neuvěřitelnou únavou stárnoucí umělkyně. Další přiležitost pocítit libost či nelibost budou mít návštěvníci lounského divadla například 16. února na představení Pohled z mostu Divadla pod Palmovou.

Jan Vnouček
(Když tančila... - Divadlo bez zábradlí, 22. ledna 2006, Vrchlického divadlo v Lounech)

V lounském divadle vystoupí Luboš Pospíšil

LOUNY (jvn) - Koncertem Luboše Pospíšila a Bohumila Zatloukalem pokračuje ve středu 8. února v lounském divadle volný cyklus Folkových večerů. Po čistokrevném Hutkově folku se posluchači mohou těšit na zadumaný pop-rock a blues. Dvojice těchto hudebníků se již v minulosti setkala při několika hudebních projektech. Luboš Pospíšil byl členem skupiny C&K Vocal, od 70. let však vydával vlastní singly. Spolupracoval se skupinou Mahagon, v 80. letech pak založil

vlastní skupinu 5P, kde hrál s kytaristou Bohumilem Zatloukalem a bubeníkem Davidem Kollemem (oba ze skupiny Jasná páka, později Hudba Praha). Na přelomu 90. let se spolu s Radimem Hladíkem pokoušel obnovit legendární Blue Effect. V roce 2000 se domluvil na autorské spolupráci opět s Bohumilem Zatloukalem a vznikla tak zatím jeho poslední řadová deska „Hazardní slavnost“. V Lounech zahraje průřez ze své více než dvacetileté sólové dráhy.

S mědi se pracuje teprve, až povolí mrazy

LOUNY (toš) - Na kostele Církve československé husitské v Lounech nedávno vykračovali dva muži, což prohlíželi a vyměřovali. Šlo o zástupce klempířské firmy. S prací se však může začít teprve, až to dovolí počasí - totiž až teplota stoupne na nulu a výše. Teprve tehdy se podle klempířů dá s mědi pracovat, „vysvětluje pastorační asistentka husitské církve v Lounech Dagmar Čermáková.

se plechy podařilo najít, srovnané do úhledných balíčků. Nepříjemné je, že se promočil strop kostela. O opravu střechy projeví zájem dvě klempířské firmy. S prací se však může začít teprve, až to dovolí počasí - totiž až teplota stoupne na nulu a výše. Teprve tehdy se podle klempířů dá s mědi pracovat, „vysvětluje pastorační asistentka husitské církve v Lounech Dagmar Čermáková.



Takto namaloval Josef Charvát obrněný vlak Orlík, převážející české legionáře podél zimního Jeniseje.

Rozmary přírody v Poohří

■ Povodně působila nejen Ohře, ale i potoky, ba i voda rybníční

Kromě záplav pozemků, úrody a nejrůznější újmy na majetku obyvatel přinášely povodně na Ohři celou řadu dalších škod na komunikacích, jejichž náprava si vyžádala nemalé finanční náklady. Jednalo se zejména o mosty a některé vodohospodářské stavby (jezy, protipovodňové hráze apod.).

■ **Ohře v Žatci ničila most i jezy**

Tak například v Žatci se 23. února 1799 pod tlakem ledu prolomil zastřešený dřevěný most z roku 1668. Voda přitom podemlela a takřka zcela vyvrátila i blízký jez. Opravy obou zařízení stály 50 tisíc zlatých, avšak neměly dlouhého účinku. Koncem února 1830 byl žatecký jez opět zcela zničen a oprava se protáhla až do posledního adventního týdne. Nový jez byl o 5 střeavic nižší než ten původní, což však nezabránilo tomu, aby krátce nato, v březnu 1831, byl opět vážně poškozen. Celkové náklady na opravy, prováděné během těchto dvou let, činily 90 tisíc zlatých, což byla na tehdejší dobu značná suma. K menším opravám se muselo přikročit také po povodních v letech 1841 a 1848. K novému podemletí a částečnému zničení jezu pak došlo v časných ranních hodinách 4. března 1850.

■ **Stavba záplavového mostu mezi Louny a Dobroměřicemi**

Při jarní povodni 1814 byly strženy tři kamenné pilíře krytého dřevěného mostu v Litoměřicích a celá dřevěná

konstrukce se zřítíla do vody. Materiální škoda byla jistě velká, avšak mnohem závažnějším důsledkem této události byla skutečnost, že starý most s sebou strhl i mnoho dospělých a dětí, kteří z jeho oken sledovali povodeň. Problémům s mostem se nevyhnuli ani v Lounech. Ve středu 23. února 1791 zdejší dřevěný most z roku 1648, po němž vedla erární silnice do Bíliny a Teplic, nevydržel nápor ledu a stal se nepoužitelným. Narychlo postavené náhradní přemostění sloužilo až do prvních let 19. století. Město mohlo začít s opravami teprve roku 1800, kdy také bylo rozhodnuto o státem financované opravě záplavového mostu přes luční nivu mezi Louny a Dobroměřicemi. Vzhledem k finanční situaci města i celé monarchie, která v těch letech byla opakovaně účastníkem válek s Francií, šly opravy velmi pomalu. V roce 1804 byly vyzděny pouze první čtyři ze čtyřiceti projektovaných oblouků, přičemž celý most, jak jej známe dnes, byl dokončen až někdy po roce 1860.

Přerušení komunikací v dosahu povodňových nebo příválových vod bylo zcela běžnou záležitostí. Týkalo se to jak státních či okresních silnic, tak ulic uvnitř obcí nebo níže položených polních cest. Velmi často se na škodách v obcích podílely protřené rybníky, jichž bývalo v Poohří mnohem více než nyní. Zcela zvláštním případem škody, do počátku třetí čtvrtiny 19. století neznámé, bylo podemletí náspu železnice. Na mnoha místech k němu došlo u Měcholup během povodně po květnové bouři v roce 1872.

■ **S povodněmi se potýkaly i Minice, Hofetice, Sedčice**

Obyvatelé obcí kolem Ohře v minulosti sváděli s povodněmi doslova hrdinský boj. A to jak u řeky samotné, tak na jejích přítocích. Zachované záznamy v kronikách o tom podávají výmluvné svědectví. Dnes již například málokdo ví, že ves Březno u Loun byla povodní v roce 1655 zcela zničená. Potok Hutná zle řádil během povodní v letech 1834, 1862 a 1886 v Minicích. Na stejném potoce ležící Hofetice nejvíce trpěly povodněmi v letech 1834, 1845, 1846, 1881, 1886 a v březnu 1897. Při povodni 1872 byla velkou vodou zasaženy také Sedčice na říčce Liboci. Zcela nečekaným byl nesporně vodní příval, který 27. června 1823 prošel

duševní posilovna: i homosexuál je plnohodnotný člověk

Linka duševní tísně, dobrý večer... Víte, já mám hrozný strach. Nevím si rady. Já jsem na kluky a nikdo to ještě neví. Ani doma. Mám pořád větší strach, že si toho kluci na intru všimnou, že se to provalí a budou mě pak šikanovat. Taký jsem slyšel, že rodiče často takové syny vyženou z domova, když jim řeknou, že jsou homosexuálové. Případám si hrozně, jsem tak sám. Nevím jak dál, bojím se...

Takhle někdo může začínat linkařský hovor. Většinou je doprovázen smutkem, úzkostí, strachem z budoucnosti, pocitem bezmocnosti. Velmi často se tu objevuje téma dobrovolného odchodu ze života. Mnoho homosexuálů má za sebou sebevražedné pokusy, nemálo jich prožívá trvalé napětí a uvolňuje se pomocí alkoholu a drog. Nejvíce se zpravidla trápí jedinci s vysokou inteligencí a se značnými lidskými kvalitami. Není snadné žít svůj život jako příslušník menšiny...

■ **Menšina, ale zvláštní**

Homosexuálům se líbí příslušníci stejného pohlaví. V našem světě tak

představují jakousi zvláštní menšinu: příslušníci jiných menšin se narodí třeba s jinou barvou pleti nebo mluví jiným jazykem, takže od malicka vědí, že jsou nějak odlišní. Jejich rodina je učí, jak se s příslušností k menšině dá žít, předává jim své zkušenosti. Homosexuál ale svou vrozenou odlišnost objeví sám až na prahu dospělosti a stejně tak se s ní sám musí vyrovnávat. Snaží se to lecky utajit, věří, že to jde potlačit, aby vyhověl představám okolí. Když si svou menšinovou orientaci přizná a naučí se s ní žít, prodělá takzvaný coming out. Druhou možností je nesmířit se a prožít zbytek života

v úzkostech, obavách, osamělosti. A někteří homosexuální muži neboli gayové (čti gejové) dokážou své touhy potlačit, stanou se z nich manželé a otce, které ale jejich problém stejně většinou „doběhne“, byt se zpožděním roků.

■ **Co prožívá mladý člověk při coming outu?**

Své zaměření si gayové většinou uvědomí v pubertě, kdy se zejména u chlapců objeví odpovídající erotické fantazie a snění. Mladý člověk se chce se svou poznanou orientací někomu svěřit, nebtýna to sám. Dobře je začít s tím u jednoho blízkého člověka, díky jehož morální podpoře pak bude snadnější informovat další přátele. Klíčovou roli v procesu tohoto odhalování hraje strach z reakce rodičů, kteří většinou nic netuší a logicky prodělají šok. Izdese doporučujeme s věřit senejdřív jednomu



z rodičů, od kterého se dá spíš čekat tolerance a přijetí, a o ně se pak opřít při hovoru s druhým rodičem. Zcela odmítavé reakce se sice vyskytují, ale nebyvají časté a jen zřídka bývají trvalé. Rodiče většinou potřebují čas, aby si zvykli na novou situaci. Taký se musejí vyrovnat se svou obavou, že jejich syn či dcera to možná bude mít v životě těžší, a s lítostí, že se od nich nedočkájí vnoučat. Pořád jsou

to ale přeče jejich děti, kterým by měli dokázat být oporou na jejich nelehké cestě k sebepřijetí.

■ **Prosím, buďme lidskou oporou...**

Homosexuálita je jedním z možných projevů lidské sexuality. Není to nemoc ani porucha. Jako zdravotní poruchu totiž lékaři vnímají jen každou takovou orientaci, sekterou není člověk smířen a vyrovnán a která mu působí psychické problémy. Nikdo to nezavinil ani si to nikdo sám schválně nevymyslel. Není to ani hřích, ani morální prohřešek. Homosexuál je plnohodnotný člověk se všemi svými přednostmi a nedostatky jako každý z nás. Jen ho nepřitahují příslušníci opačného pohlaví. Zcela jistě mezi lidmi, které znáte, jen několik homosexuálů, o jejichž menšinové orientaci nemáte ani tušení. Oni se totiž vůbec nemusejí podobat karikaturám zvtipů, ve kterých hrává roli zženštilý

směšný přihlouplý muž nebo hrubá neatraktivní až odpudivá žena (sama jsem ostatně byla mnohokrát pobaveným svědkem toho, jak se cizí ženy snažily „ulovit“ mého výborného kamaráda, pohledného a mužně vypadajícího gaye, a naprosto netušily, že plýtvají energií...).

Gayům, jejich rodinám i přátelům chci doporučit následující internetové stránky: www.kluci.cz, gay.iniciativa.cz, www.stud.cz . Linka duševní tísně působí kromě svého všeobecného zaměření také jako celostátní gay/lesbická linka, nabízející mimo jiné kontakty na psychology a sexuology. Uprmně přeu všem menšinově orientovaným lidem, aby cítili co nejvíc přijetí od svých blízkých, jakož i od všech ostatních. Abijm nikdo nezabraňoval v prožití plného a šťastného života.

Sylvia Vozábová